

Co wchodzi w skład spadku

Materiał informacyjny

Spadek składa się z tzw. aktywów i pasywów. Na aktywa składają się: własność rzeczy, własność pieniędzy, udziały we współwłasności, użytkowanie wieczyste, nieruchomości, zwierzęta, posiadanie rzeczy, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, autorskie prawa majątkowe i wiele innych. Nie wchodzi w skład spadku np. służebności osobiste, prawa i obowiązki z dziedziny prawa karnego (grzywny), prawa do świadczeń emerytalnych i rentowych.

Nie jest częścią spadku również prawo do najmowania lokalu mieszkalnego. W przypadku gdy zmarły był głównym najemcą, w stosunek najmu wstępują: małżonek (o ile nie był współnajemcą), dzieci, inne osoby wobec których spełniał obowiązek alimentacyjny oraz osoby, które faktycznie zamieszkiwały z nim do chwili śmierci. Jest to jednak jedynie prawo do kontynuowania umowy najmu.

- Dodatkowo: w ramach umowy ubezpieczenia na życie lub NNW można wskazać osoby uprawnione do otrzymania sumy ubezpieczenia na wypadek śmierci. Może to być dowolna osoba, niekoniecznie spokrewniona z ubezpieczonym. Kwota ta podobnie nie jest wliczana do ogólnej wartości spadku.
- Przewidziano również możliwość pisemnego polecenia wypłaty określonej kwoty pieniężnej z rachunku oszczędnościowego małżonkowi, wstępnym, zstępnym lub rodzeństwu. Kwota ta nie może być większa niż 20-krotność przeciętnego wynagrodzenia. Nie wchodzi ona w skład spadku, co oznacza, że wskazana osoba nabywa ją niezależnie od tego czy dziedziczy po spadkodawcy np. na podstawie testamentu. Nie wchodzi w skład spadku, ale przechodzą na inne osoby na podstawie ordynacji podatkowej zobowiązania podatkowe zmarłego.

Od 1 lipca 2016 r. znowelizowane Prawo bankowe nakłada obowiązek informowania klientów banku o możliwości złożenia dyspozycji wypłaty kwot z rachunku bankowego na wypadek śmierci posiadacza konta. Limit takiej wypłaty to 132.528,60 zł (maj 2022). Kwota ta nie wchodzi w skład spadku i może być przeznaczona dla małżonka, wstępnych (rodzice, dziadkowie), zstępnych (dzieci, wnuki, prawnuki) oraz rodzeństwa. Od tej samej daty spadkobiercy mogą uzyskać w bankach informacje o prowadzonych przez zmarłego rachunkach bankowych (tzw. Centralna Informacja o Rachunkach).

◆ Za jakie długi odpowiada spadkobierca?

Z chwilą śmierci przechodzą na spadkobiercę wszystkie prawa i obowiązki związane ze spadkodawcą (podlegające dziedziczeniu). Nie jest konieczne podejmowanie jakichkolwiek czynności. Warto jednak zastanowić się na ile przyjęcie spadku jako całości będzie dla nas korzystne. W skład spadku wchodzi zarówno składniki majątkowe spadkodawcy, takie jak oszczędności, nieruchomości ale również długi z tytułu pożyczek czy w niektórych przypadkach alimentów.

Spadek może być obciążony:

- 1) długami z umów pożyczek lub kredytów, czynszu, mediów czy alimentów i innych zobowiązań zmarłego. Alimenty mogą obciążać spadek tylko w przypadku niezapłaconych przez zmarłego rat, które powinien zapłacić do chwili śmierci. Należy jednak podkreślić, że zadłużenie z Funduszu Alimentacyjnego wygasa z chwilą śmierci dłużnika, a zobowiązanie do płacenia alimentów na małżonka nie przechodzi w spadku na dzieci zobowiązanego;
- 2) zachowkiem, czyli roszczeniem innych spadkobierców lub osób pominiętych przez spadkodawcę o część należnego im udziału spadkowego;
- 3) kosztami pogrzebu i postępowania spadkowego.

- 4) nieopłaconymi kosztami opieki i leczenia zmarłego;
- 5) hipoteką na nieruchomości zmarłego.

WAŻNE! Zadłużenie, które pozostawił spadkodawca może również być objęte tzw. przedawnieniem. Należy więc sprawdzić szczegóły dotyczące zawarcia umowy przez spadkodawcę i późniejszych kroków podjętych w celu dochodzenia należności przez wierzyciela.

Dodatkowo:

- gdy dziadkowie spadkodawcy znajdują się w niedostatku i nie mogą otrzymać środków od innych osób, mogą oni zwrócić się do spadkobierców wnuka o koszty utrzymania (art. 938 Kodeksu cywilnego).
- w ciągu 3 miesięcy od otwarcia spadku małżonek i inne bliskie osoby, które mieszkały ze spadkodawcą do chwili śmierci mogą korzystać z mieszkania i urządzeń domowych (art. 923 Kodeksu cywilnego).
- małżonek, który dziedziczy z innymi osobami niż dzieci może żądać ponad swój udział przedmiotów zwykłego urządzenia domowego, z których korzystał sam lub wspólnie ze zmarłym do chwili śmierci (art. 939 Kodeksu cywilnego).

◆ Jak przyjąć lub odrzucić spadek?

W ciągu 6 miesięcy od chwili dowiedzenia się o śmierci spadkodawcy należy złożyć oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku. Rodzaje oświadczeń to (1) przyjęcie spadku wprost (w całości, więc także z długami); (2) przyjęcie spadku z tzw. dobrodziejstwem inwentarza (odpowiadamy za długi tylko do wysokości wartości nabytego majątku); (3) odrzucenie spadku w całości.

- W przypadku, gdy masa spadkowa składa się głównie z długów, można odrzucić spadek. Osobę odrzucającą spadek traktuje się jakby nie dożyła otwarcia spadku a jej udział przechodzi np. na jej dzieci.
- Dla spadków otwartych przed 18 października 2015 r. (data śmierci spadkodawcy) niezłożenie oświadczenia w ciągu 6 miesięcy powodowało, że spadek był przyjęty wprost (czyli można było przyjąć same długi). Wyjątkiem było niezłożenie oświadczenia w imieniu osób małoletnich lub nie mających pełnej zdolności np. z powodu ubezwłasnowolnienia (te osoby dziedziczyły spadek z dobrodziejstwem inwentarza). Natomiast, gdy spadkodawca zmarł po tej dacie i nie zostało złożone w ciągu 6 miesięcy oświadczenie przez spadkobierców, to przyjmuje się, że przyjęli oni spadek z tzw. dobrodziejstwem inwentarza.
- W przypadku, gdy zmarły pozostawił wyłącznie zadłużenie i spadkobiercy przyjęli spadek z tzw. dobrodziejstwem inwentarza, sąd lub spadkobierca może zlecić komornikowi sporządzenie spisu inwentarza, czyli spisu majątku i zadłużenia spadkodawcy. Ze spisu będzie wynikała kwota, do której spadkobiercy odpowiedzialni są za zadłużenie.
- Oświadczenie można złożyć przed notariuszem lub przed sądem rejonowym. Dodatkowo można złożyć takie oświadczenie w trakcie sprawy o stwierdzenie nabycia spadku, jeśli postępowanie rozpocznie się przed upływem 6 miesięcy od śmierci spadkodawcy (koszt to 100 zł od oświadczenia).
- Nie można zmienić złożonego oświadczenia woli, ale możliwe jest uchylenie się od skutków prawnych takiego oświadczenia, jeśli osoba działała pod wpływem błędu (np. nie wiedziała o istnieniu zadłużenia) lub działała pod wpływem groźby.